

недоліки. Початком запровадження та подальшого розвитку інституту досудового розслідування вважається його нормативне закріплення у Статуті кримінального судочинства 1864 року. Даний документ окрім основних положень щодо проведення кримінального судочинства, також передбачав ситуації, пов'язані з початком досудового розслідування та опишував окремі процесуальні дії.

Наступною передумовою становлення інституту досудового розслідування є вдосконалення та подальше нормативне закріплення слідчих апаратів в період становлення радянської влади в Україні. У цей час відбувався бурхливий розвиток слідчих підрозділів і, як наслідок, були сформульовані засади досудового (тоді ще попереднього) розслідування кримінальних проваджень (справ). Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України закріпив нову модель кримінальної процесуальної діяльності, а останні зміни до чинного кримінального процесуального закону, зокрема щодо строків досудового розслідування та поява нового учасника кримінального процесу, говорять про значущість інституту досудового розслідування як ключового елементу кримінального процесу взагалі.

Таким чином, можна зробити висновок, що даний інституту пройшов у своєму розвитку три етапи становлення, кожен з яких характеризується своїми особливостями залежно від формації, суспільного ладу та, насамперед, законодавчих змін. Відправною точкою бурхливого розвитку інституту досудового розслідування пов'язують з 1991 роком в наслідок чого у 2012 році було прийнято чинний КПК України. Дана подія знаменувала новий виток розвитку вищезначеного інституту: почалася побудова власного кримінального процесуального законодавства, визначилась власна політика у сфері кримінальних процесуальних відносин, запровадилися і продовжують запроваджуватись відповідні реформи у галузі кримінального процесуального законодавства. Сучасне законодавче забезпечення інституту досудового розслідування говорить про певну складність для правоохоронних органів при вирішенні завдань кримінального провадження, тому для їх вирішення відіграє особливу роль законодавча регламентація даного інституту кримінального процесу, що в подальшому буде мати вплив на зміст всієї кримінальної процесуальної діяльності.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.1(477)

Максим Володимирович ЯТЛЕНКО,

курсант групи Ф1-303 ХНУВС

Науковий керівник: професор кафедри кримінального процесу

та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС

кандидат юридичних наук, доцент Бондаренко О. О.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Проблемні питання, пов'язані із здійсненням досудового розслідування, постійно досліджуються як науковцями, так і практиками. Незважаючи на це, законодавцю не завжди вдається своєчасно їх вирішувати. Дедалі частіше допускаються помилки та неврахування певних обставин, що мають суттєве значення для досудового розслідування. Це може призвести до зниження рівня ефективності діяльності органів правопорядку. Аналізуючи положення Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), можна зіштовхнутися із низкою недоліків, пов'язаних із діяльністю слідчого. Спробуємо окреслити найбільш важливі з них.

По-перше, слід розглянути питання щодо зміни строків досудового розслідування. Відповідні доповнення були внесені до КПК України 3 жовтня 2017 року та набрали чинності 15 березня 2018 року. Згідно до нововведень строк досудового розслідування обчислюється з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань до дня звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності або до дня ухвалення рішення про закриття кримінального провадження (ч. 1 ст. 219 КПК). У разі закінчення строку досудового розслідування, регламентованого ст. 219 КПК, і неповідомлення жодній особі про підозру кримінальне провадження підлягає закриттю (п. 10. ч. 1 ст. 284 КПК). Так, з одного боку це полегшить роботу слідчого, кількість справ, що перебувають у його провадженні, значно зменшиться, але ж слід згадати про те, що розслідування складних кримінальних правопорушень (наприклад, у сфері економіки) потребує значно більших затрат часу для того, щоб встановити особу підозрюваного. З цього витікає, що кількість осіб, які не будуть притягнуті до кримінальної відповідальності, значно зростає. Також підвищиться рівень латентизації злочинності. Не можна не сказати, що у зацікавлених осіб з'явиться більше можливостей впливати на слідчого та сам процес досудового розслідування. Виходячи з цього, такий хід справ поставить слідчого у певні рамки, він буде намагатися встановити особу за обмежений проміжок часу. У такому разі, думається, будуть втрачені важливі факти, не буде оброблятися необхідний масив інформації, що, в свою чергу, призведе до погіршення рівня розкриття злочинів. Слід погодитися з тим, що необхідно встановити певні часові межі, але ж треба враховувати і особливості кримінальних проваджень.

По-друге, доречно звернути увагу на зміни до КПК щодо порядку залучення експерта. Спостерігається значне ускладнення самої процедури призначення експертизи. Якщо раніше вона проводилася експертом в тому числі за зверненням сторони обвинувачення, то зараз слідчий або прокурор зобов'язані звернутися з клопотанням до слідчого судді, який, в свою чергу, дає доручення експерту на проведення експертизи. Зрозуміло, у такому випадку можна говорити про посилення гарантій захисту прав та законних інтересів сторони захисту, але якою ціною? Вищевказаний порядок залучення експерта до кримінального провадження, на мій погляд, ускладнить процедуру досудового розслідування завдяки наступним факторам: 1) надмірна завантаженість слідчого судді, що може призвести до зниження рівня ефективності виконання ним своїх обов'язків; 2) безпідставне обмеження процесуальної самостійності слідчого; 3) уповільнення самого процесу досудового розслідування.

На мою думку, пояснення законодавця щодо підстав такого нововведення є необґрунтованими. Виникає питання: чим саме ця зміна буде сприяти досудовому розслідуванню? Вважаю, що слід повернути слідчому і прокурору можливість

самостійно призначати експертизи. Як свідчить практика, це не ускладнює сам процес розслідування та сприяє нормальному функціонуванню системи органів правопорядку.

По-третє, окремо слід звернутися до питання щодо процесуальної самостійності слідчого. Згідно із ч. 5 ст. 40 КПК слідчий, здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог КПК, є самостійним у своїй процесуальній діяльності. Виходячи з аналізу положень КПК доречно постає питання щодо рівня його процесуальної самостійності. Слідчий позбавлений можливості самостійно приймати процесуальні рішення щодо застосування будь-яких заходів забезпечення кримінального провадження, залучення експерта до кримінального провадження.

Вищевказане надає підстави стверджувати про нагальну потребу перегляду положень КПК та вирішення проблемних питань досудового розслідування, що сприятиме підвищенню рівня ефективності протидії злочинності.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.1(477)

Олександр Олександрович ОРЛОВ,

курсант групи Ф-1-14-7 ХНУВС

Науковий керівник: доцент кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС кандидат юридичних наук Абрамський С. Є.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ОСОБИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Із набранням чинності КПК 2012 р. на законодавчому рівні та в теорії кримінального процесу з'явилась низка новацій, однією з яких є негласні слідчі (розшукові) дії (далі – НСРД). За допомогою таких дій слідчий, прокурор реалізують свої повноваження щодо збирання (отримання) доказів, при цьому не повідомляючи особу, щодо якої вони проводяться. Водночас на сьогодні залишається ще багато не розкритих питань практичного застосування НСРД. Дослідивши статистику звернень із клопотаннями про дозвіл на проведення НСРД, можливо побачити, що найбільшу кількість клопотань про проведення НСРД становлять клопотання про зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж та про установлення місцезнаходження радіоелектронних засобів.

Безпосередньою метою проведення негласних слідчих (розшукових) дій є отримання відомостей про злочин та особу, яка його вчинила. При цьому КПК не пов'язує коло осіб, щодо яких вони можуть проводитися, з їх процесуальним статусом. Тобто негласні слідчі (розшукові) дії можуть здійснюватися не тільки відносно підозрюваного, а й інших осіб, які можуть і не мати процесуального статусу в конкретному кримінальному провадженні, за виключенням втручання у приватне спілкування захисника, священнослужителя з підозрюваним, обвинуваченим, засудженим, виправданим (ч. 5 ст. 258 КПК). Захищаючи конституційні права, КПК наголошує, що особи, права яких були тимчасово обмежені під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також підозрюваний, його захисник мають бути письмово повідомлені прокурором або за його дорученням слідчим протягом дванадцяти місяців з дня припинення таких дій, але не пізніше звернення до суду з обвинувальним актом.

16 січня 2014 року Верховна Рада України підтримала проект закону № 3879 «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та процесуальних законів про додаткові заходи захисту безпеки громадян. Цим Законом вносились зміни, зокрема і до Закону України «Про телекомунікації», а саме: ч. 2 ст. 63 доповнили пунктом 11 такого змісту: «(11) надання телекомунікаційних послуг із використанням ідентифікаційних телекомунікаційних карток здійснюється на підставі укладеного між оператором телекомунікацій і споживачем телекомунікаційних послуг договору в порядку, передбаченому законодавством». Тобто SIM-карти у мобільних операторів потрібно було купувати лише на підставі письмового договору з оператором телекомунікацій. Але вже 28 січня 2014 року ці зміни були скасовані на підставі Закону України «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких законів України» № 732-VII від 28 січня 2014 року і в подальшому Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо припинення норм законів, схвалених 16 січня 2014 року» № 767-VII від 23 лютого 2014 р.

Підсумовуючи вищевикладене, хочу наголосити, що для уникнення такого вища як «зловживання правом» слідчим суддям слід пильніше ставитися до клопотань слідчого, прокурора про проведення відповідної негласної слідчої (розшукової) дії. Також слід підвести роботу суду та прокуратури до реалій чинного законодавства та сьогодення. Зокрема, на теперішній час залишається не роз'ясненим питання, яким чином слід розпочинати проводити негласні слідчі (розшукові) дії, для проведення яких необхідна ухвала слідчого судді або дозвіл прокурора, у нічний час доби. Коли на добове чергування заступає лише слідчий, а графік роботи суду ПН-ПТ, з 09-00 до 18-00.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.1(477)

Олександр Олександрович ШАТУРСЬКИЙ,

курсант групи Ф1-302 ХНУВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС кандидат юридичних наук Романюк В. В.

ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧОГО З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ

Однією з головних вимог швидкого, повного та неупередженого розслідування злочинів є правильно побудована взаємодія слідчого з оперативними підрозділами, про що закріплено в ст. 41 КПК України. Питання, пов'язані із взаємодією є актуальними, оскільки безпосередньо пов'язані із завданням посилення ефективності боротьби зі злочинністю.